

Anna Zięba, Marta Borowiak-Dostatnia
 Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Kultura narodowa w rubrykach. Charakterystyka porównawcza polskich i brytyjskich dzienników ogólnokrajowych¹

Wstęp

Na różnice pomiędzy szeroko pojętą strukturą poszczególnych języków świata silnie wpływają różnice kulturowe dzielące narody. Jak bowiem pisał Wilhelm von Humboldt² „[...] budowa języków ludzkiego rodzaju dlatego i w tej mierze jest różna, ponieważ i w jakiejś mierze różni się od siebie sam duch właściwy każdego narodu...”. Teoria komunikacji interkulturowej pełna jest opisów relacji kultury, komunikowania i języka, poczynsz od założenia, iż kultura jest komunikacją a komunikacja kulturą³, po stanowisko, że między jednym a drugim bynajmniej nie można postawić znaku równości⁴. Większość badaczy zgadza się jednak, że bliski związek języka i kultury oraz wzajemny wpływ jest niezaprzeczalny.

Badanie zawartości mediów w kontekście kultury może wydawać się podejmowanym już niejednokrotnie przedsięwzięciem. Wspomnieć można prace Berelsona⁵, Stuarta Halla⁶ oraz Shi-xu⁷. Także Pisarek⁸ proponuje badania związków pomiędzy cechami przekazów a kontekstem kulturalnym, w którym one powstały. Badaniem dyskursu w kontekście kultury zajmowali się również Barker i Galasiński⁹.

Nie zostały jednak podjęte do tej pory badania szczegółowe, które pozwoliłyby interpretować różnice występujące pomiędzy tekstami w kontekście kultury narodowej. Nie sięgnięto dotychczas do systemów kategoryzujących kultury narodowe i nie odniesiono ich do tekstów prasowych; nie podjęto prób odszukania zakodowanych w tekście wartości charakterystycznych dla konkretnych kultur.

Z pewnością należałoby sobie zadać pytanie, jaki jest cel badań polegających na przyporządkowaniu różnic występujących pomiędzy prasą pochodzącą z dwóch

¹ Praca naukowa finansowana ze środków budżetowych na naukę w latach 2010–2012 jako projekt badawczy.

² W. Humboldt von, *O różnicach w budowie różnych języków oraz ich wpływie na duchowy rozwój ludzkości*, przeł. T. Dmochowska, [w:] *Teoria badań literackich za granicą*, t. 1, *Romantyzm i pozytywizm*, cz. 1, red. S. Skwarczyńska, Kraków 1965.

³ E. T. Hall, *Bezgłośny język*, Warszawa 1987.

⁴ K. Risager, *Language and Culture. Global Flows and Local Complexity*, Clevedon 2006.

⁵ B. Berelson, *Content Analysis in Communication Research*, New York 1952.

⁶ S. Hall, *Encoding/Decoding*, [w:] *Culture, Media, Language: working papers in cultural studies*, 1972–79, red. H. Stuart, London 1996.

⁷ Shi-xu, *Beyond competence: a multiculturalist approach to intercultural communication*, [w:] *Beyond Misunderstanding: The Linguistic Reconstruction of Intercultural Communication*, red. K. Bühlig, ten J. Thijf, Amsterdam 2006, 313–330.

⁸ W. Pisarek, *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983.

⁹ Ch Barker i D. Galasiński, *Cultural Studies and Discourse Analysis: A Dialogue on Language and Identity*, London 2001.

różnych kultur do wymiarów kultury. Odpowiedź zdaje się prosta. Badania takie posłużyć mogą nie tylko teorii czy wręcz praktyce komunikacji interkulturowej, ale także prowadzą do usprawnienia procesu przekładu doniesień prasowych. Poznanie źródła różnic tak często prowadzących do załamania aktu komunikacyjnego umożliwia bowiem jego sprawne przeprowadzenie.

W tym właśnie celu dokonamy porównania kilkudziesięciu wydań polskiego i brytyjskiego dziennika, a następnie ocenimy, czy szeroko pojęty język prasy jest jedynie narzędziem służącym do przedstawienia wydarzeń w sposób obiektywny, czy może jest tak silnie nacechowany przez kulturę, że jego obiektywizm staje się pojęciem relatywnym.

Obiekt i metody badań

Obiektem przedstawianego w niniejszym artykule badania były działy występujące w dwóch ogólnokrajowych dziennikach o podobnym nakładzie, reprezentujących podobne poglądy polityczne, mianowicie w „The Guardian” oraz w „Gazecie Wyborczej”. Na wstępie przeprowadzona została ogólna charakterystyka materiału badawczego, a następnie zbadany został podział gazet na działy stałe oraz specjalne. Przeanalizowano także cotygodniowe dodatki tematyczne. Materiał zebrany został pomiędzy 14 stycznia i 10 lutego 2010 roku i obejmuje wszystkie wydania poza weekendowymi.

Metodą badawczą zastosowaną w celu porównania obu dzienników była analiza zawartości¹⁰. Charakterystyczne dla tej metody podejście ilościowe posłużyło na wstępie charakterystyce materiału badawczego. Za główną jednostkę pomiaru przyjęta została strona. Wybór ten podyktowany został chęcią uproszczenia procesu kategoryzacji zawartości. Było to możliwe ze względu na dużą zbieżność w ilości tekstu zamieszonego na jednym arkuszu (ilość mierzona w cm²) w obu dziennikach. Wnioski tej części badania zostały skonfrontowane z typowymi dla badanych dzienników cechami kultury narodowej.

Kultura polska i brytyjska scharakteryzowana została w kategoriach wymiarów kultury wydzielonych przez Geerta Hofstede¹¹, czyli wymiaru indywidualizmu i kolektywizmu, dystansu do władzy, kobiecości i męskości, unikania niepewności oraz orientacji krótko- i długoterminowej, a także w kategoriach kontekstowości Edwarda Halla¹². Wartości, które przypisane zostały kulturze polskiej i brytyjskiej na podstawie badań Hofstede, przedstawione są w tabeli nr 1. Stanowią one będą podstawę do interpretacji wyników analizy zawartości materiału badawczego. Ponadto kultura polska, mimo zmian jakie przeszła przez ostatnie 20 lat, scharakteryzowana została w naszym badaniu jako kultura wysokokontekstowa, natomiast kultura brytyjska jako niskokontekstowa.

¹⁰ W. Pisarek, *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983.

¹¹ G. Hofstede, G. J. Hofstede, *Cultures and Organizations: Software for the Mind*, New York 2005.

¹² E. T. Hall, *Beyond Culture*, New York 1976.

	dystans do władzy	indywidualizm versus kolektywizm	kobiecość versus męskość	unikanie niepewności	orientacja długo- i krótko-terminowa
Polska	68	60	64	93	32
Wielka Brytania	35	89	66	35	25

Tabela 1. Wartości przypisane kulturze polskiej i brytyjskiej na podstawie badań Hofstedeego
Źródło: G. Hofstede, G. J. Hofstede, *Cultures and Organizations: Software for the Mind*, New York 2005

Kulturę narodową definiujemy tu za Dorfmanem i Housem jako:

shared motives, values, beliefs, identities, and interpretations of meanings of significant events that result from common experiences of members of collectives and are transmitted across age generations¹³.

Dla uproszczenia analizy za przedstawicieli badanej kultury narodowej uznajemy osoby posiadające obywatelstwo danego kraju i/lub identyfikujące się z zespołem wartości przypisywanym danemu narodowi.

W naszym mniemaniu o rzetelności niniejszego badania świadczyć może to, iż nie obejmuje ono jedynie zależności występowania, ale także relacje obszerności działów w stosunku do poszczególnych wymiarów kultury.

Wyniki

1. Charakterystyka ogólna

Średnia liczba stron jednego wydania „Gazety Wyborczej” wynosi 33, natomiast jednego wydania „The Guardian” 39 stron. Żadne z badanych 20 wydań „Gazety Wyborczej” nie liczy mniej niż 24 strony, ani więcej niż 40. Wydania „The Guardian” mieszczą się w przedziale od 34 do 48 stron. Wynika z tego, że rozbieżność w ilości stron pomiędzy poszczególnymi wydaniem „Gazety Wyborczej” z okresu objętego badaniem jest większa niż w „The Guardian”.

Różnica taka charakterystyczna jest dla kultur wysokokontekstowych, w których ważniejsze zdaje się umieszczenie w wydaniu odpowiednio małej lub odpowiednio dużej ilości informacji o znaczącej wartości – *news value*¹⁴ oraz praca nad wieloma projektami (tutaj artykułami) w jednym czasie, bez konsultacji z innymi dziennikarzami, niż sztywne trzymanie się planu. Co więcej, większa średnia liczba stron „The Guardian”, gazety wydawanej w kulturze niskokontekstowej, wynika z potrzeby użycia większej ilości słów w celu przed-

¹³ House R. J., Hanges P. J., Javidan M., Dorfman P. W., Gupta V., *Culture, Leadership, and Organizations. The GLOBE Study of 62 Societies*, Thousand Oaks–London–New Delhi 2004, s. 57.

¹⁴ W. Lippmann, *Public Opinion*, New York 1960; J. Galtung, M. Ruge, *The structure of foreign news*, „Journal of Peace Research” 2, 1965, 64–90, M. Conboy, *The Language of the News*, Abingdon 2007.

stawienia danego wydarzenia, opisanie jego kontekstu i osadzenia go w rzeczywistości czytelnika.

Mniejsze różnice występują w ilości dodatków sprzedawanych razem z wydaniem głównym, choć i tu niski kontekst „The Guardian” decyduje o większej ilości dodatkowych informacji. Z „The Guardian” sprzedawane są trzy dodatki, z „Gazetą Wyborczą” dwa. Ponadto inna jest ich treść. Dodatkowe materiały „Gazety Wyborczej” stanowią rodzaj lokalnego informatora, poradnika dotyczącego spraw codziennych, są to przeważnie ogłoszenia, np. o pracę, sprzedaż domu, komunikaty instytucji samorządowych, repertuary instytucji kulturalnych czy programy stacji telewizyjnych. W wydaniach regionalnych zamieszczane są informacje interesujące mieszkańców danego regionu. Tak duże zainteresowanie czytelników polskiego dziennika sprawami, które dotyczą bezpośrednio ich codziennego życia, typowe jest dla kultur o wysokim unikaniu niepewności. Świadomość łatwego dostępu do tych informacji (nawet w większym stopniu niż same informacje) redukuje bowiem niepokój czytelników związany z ich problemami czy, co ważniejsze, zagrożeniami. Dodatki sprzedawane z głównym wydaniem „The Guardian” mają charakter informacyjny, typowy dla kultur niskokontekstowych. Dotyczą głównie wydarzeń sportowych, obyczajowych i kulturalnych.

Tabela 2 reprezentuje dane dotyczące średniej ilości stron wydania głównego obu dzienników oraz ich dodatków.

LICZBA STRON, DODATKI		
KATEGORIA	GAZETA WYBORCZA	THE GUARDIAN
średnia liczba stron wydania głównego:	33 (24–40)	39 (34–48)
DODATKI	GAZETA WYBORCZA	THE GUARDIAN
poniedziałek	Wydanie regionalne, Gazeta Praca, Sport.pl	Sport, G2, Media Guardian
wtorek	Wydanie regionalne, Komunikaty	Sport, G2, Education Guardian
środa	Wydanie regionalne, Gazeta Dom	Sport, G2, Society Guardian
czwartek	Wydanie regionalne, Duży Format	Sport, G2
piątek	Wydanie regionalne, Co Jest Grane, Gazeta Telewizyjna	Sport, G2, Film & Music
ŚREDNIO	2	3

Tabela 2. Średnia liczba stron wydania głównego „Gazety Wyborczej” i „The Guardian” oraz cotygodniowe dodatki do dzienników

Źródło: opracowanie własne

2. Działy

Działy „Gazety Wyborczej” oraz „The Guardian”, wymienione w rozdziale trzecim oraz w tabelach 3 i 4, tworzą pewien charakterystyczny dla obu dzienników szkielet. Pierwszym spostrzeżeniem podczas analizy działów badanych dzienników jest większa konsekwencja w trzymaniu się danych ram przez zespół redakcyjny „The Guardian” niż zespół „Gazety Wyborczej”. Objawia się to nie tylko powtarzalnością działów pomiędzy wydaniem, ale również utrzymaniem ich odpowiedniej kolejności. Przesunięcia, oznaczone w poniższych tabelach przez strzałki, występują znacznie częściej w „Gazecie Wyborczej”, bo aż 43 razy, podczas gdy w „The Guardian” zaledwie 8 razy. Swobodne podejście do schematów znamienne jest dla kultur wysokokontekstowych. Również w kulturach o wysokim unikaniu niepewności, mimo iż schematy (podobnie jak prawa czy regulacje) są tworzone, rzadko się ich przestrzega. Natomiast niskokontekstowość brytyjskiego dziennika potwierdza występowanie większej liczby działów specjalnych, których szczegółowa analiza przedstawiona jest w następnej części artykułu.

Z danych przedstawionych w tabelach 3 i 4 wynika również, iż w „Gazecie Wyborczej” występują działy *Nauka* i *Kultura*, których w „The Guardian” brak. Nie oznacza to bynajmniej, iż brytyjski dziennik nie porusza tej tematyki, a wręcz odwrotnie, co pokazałaby analiza tematyczna badanego materiału. Co więcej, treść działu *Kultura* jest zbliżona tematycznie do brytyjskiego działu *Reviews*, w którym znaleźć można recenzje sztuk teatralnych wystawianych w Londynie oraz innych dużych miastach w Wielkiej Brytanii, a także widowisk tanecznych, wystaw czy koncertów. Przyznać jednak należy, że treść działu *Reviews* nie wychodzi poza same recenzje (których przeważnie jest pięć). W dziale *Kultura* natomiast oprócz recenzji znaleźć można informacje na temat wydarzeń kulturalnych czy medialnych, informacje związane z kadrami zarządzającą instytucjami kulturalnymi, wywiady z artystami czy felietony kulturalne. Same recenzje zwykle dłuższe i bardziej refleksyjne niż brytyjskie odnoszą się również do filmu, książki czy poezji, w głównym wydaniu „The Guardian” nieobecnych. Różnice te podyktowane są innym odniesieniem do kontekstu w omawianych kulturach. W kulturach niskokontekstowych przekazywane informacje są dobrze usystematyzowane, odnoszą się one do faktów, rzadziej do abstrakcyjnych twórców. To, że brytyjskie recenzje są znacznie krótsze, może wynikać właśnie z dążenia do utrzymania recenzji w ryzach obiektywnej rzeczywistości, podczas gdy recenzje opublikowane w „Gazecie Wyborczej” są raczej dłuższymi, bardzo subiektywnymi obrazami i emocjonalnymi interpretacjami recenzenta. Tak bezpośrednie opisywanie emocji i opinii także znamienne jest dla kultur wysokokontekstowych.

Zastanawiające jest wyszczególnienie w „Gazecie Wyborczej” działu *Nauka*. Obszar ten nie jest bynajmniej pominięty w „The Guardian”, artykuły związane z odkryciami naukowymi bądź pracą naukowców umieszczone są w innych działach. Nie istnieje jednak osobny dział. Pytanie, czym spowodowana jest ta różnica, pozostaje niestety bez odpowiedzi – wydaje się, że ani wymiar dystansu do władzy ani unikania niepewności nie wpływa na tworzenie osobnego działu dla tematu nauki. Podobnie jest w przypadku wymiaru przeciwstawiającego indywidualizm i kolek-

tywizm. Także brak różnic pomiędzy kulturą polską a brytyjską w wymiarze męskość/kobiecość sprawia, że i tu nie powinno szukać się przyczyn.

Również w „The Guardian” występują działy nieobecne w polskim dzienniku. Pierwszym z nich jest *Obituaries*. Znaczne różnice w budowie i treści nekrologów stanowić mogłyby temat osobnej pracy. Sam jednak fakt pojawienia się osobnego działu w dzienniku brytyjskim wynikać może z niższego dystansu do władzy Wielkiej Brytanii. W kulturze tej bowiem widoczne jest silne dążenie do oddzielenia sfery publicznej i prywatnej.

Kolejnym charakterystycznym działem „The Guardian” jest *Reply*. Listy czytelników do redakcji są w kulturze brytyjskiej uznawane za szczególnie ważne ze względu na silny indywidualizm Wielkiej Brytanii. Wynika to nie tylko z chęci umożliwienia przedstawienia swojej opinii indywidualnym osobom, lecz również z potrzeby poczucia brania czynnego udziału w sprawach związanych z życiem społecznym.

W „Gazecie Wyborczej” nie ma również odpowiednika brytyjskiego działu *Eye-witness*, dwustronicowego zdjęcia z podpisem, które przedstawia ważne lub interesujące wydarzenie. Przedstawianie informacji przy pomocy obrazów jest typowe dla kultury niskokontekstowej.

Zarówno w jednym, jak i w drugim dzienniku znaleźć można działy dotyczące gospodarki i finansów, jak również opinii czy komentarzy redakcji dotyczących bieżących wydarzeń. Działy te różnią się jednak pod względem liczby zajmowanych przez nie stron. W „Gazecie Wyborczej” dział *Gospodarka* jest znacznie obszerniejszy niż brytyjski dział *Financial*. Już sama różnica w nazwie sugeruje inne podejście obu nacji do tej tematyki. Podczas gdy brytyjska nazwa odwołuje się do bardziej bezosobowych finansów, czyli do pieniędzy pełniących podstawową rolę w społeczeństwach silnie indywidualistycznych, polska nazwa występuje w konotacji z przemysłem, pracownikami i wytworami ich pracy. Mimo iż sama tematyka tego działu znacznie częściej występuje w dzienniku brytyjskim (w każdym z działów), to liczba stron *Gospodarki* jest wyższa. Wynikać może to zarówno z wysokiego unikania niepewności w Polsce, jak i jej dość wysokiego dystansu do władzy. Ponieważ od mechanizmów gospodarczych zależy w dużym stopniu poziom życia danej społeczności, informacje o zmianach na rynku mają dużą wartość dla unikających niepewności, a co za tym idzie – zmian – Polaków. W kulturze tej oczekiwana jest również porada na tematy związane z finansami, szczególnie od ekspertów z danej dziedziny, co ma miejsce w dziale *Gospodarka*.

Większa liczba stron w brytyjskim dziale poświęconym opiniom wynika z niskokontekstowości i wysokiego indywidualizmu Wielkiej Brytanii. Chcąc pozostać obiektywnym źródłem informacji, redakcja „The Guardian” umieszcza znaczną większość swoich opinii i komentarzy w odpowiednim dziale. W „Gazecie Wyborczej” są one rozproszone po całym wydaniu.

Niższy dystans do władzy Wielkiej Brytanii przejawia się w tendencji „The Guardian” do skupiania uwagi czytelnika na tematyce związanej ze sferą życia publicznego. Zarówno wśród opisanych powyżej działów, jak i wśród działów specjalnych przeważają finanse i polityka. Brak częstych w „Gazecie Wyborczej” odwołań do kwestii zdrowia, rodziny czy starości.

Tabela 3. Układ działów w Gazecie Wyborczej

WYBORCZA Dzień wyd.	Z drugiej strony	Kraj	Witamy w Polsce	Świat	Kultura	Nauka	Dziś i specjalne	Opinie	Poradnik	Gospodarka	Informator	Sport
14.01	1	4	1	4	3	→1	→ 3 Gazeta edukacyjna	2		5	2	3
15.01	2 Tragedia Haiti	6		5	3		2 Męska muzyka → 3 Gazeta edukacyjna	2		5		4
18.01	1	5		4	3	1		2	1	9 blp	1 blp	2
19.01	1	4	1	5	3	←1	2 Lata leq 1 Zdrowa środa	2	→1	5+1 Mój biznes	←1	2
20.01	1	4	→2	5	2	1		3		6		3
21.01	1	5	→2 + →1	3	2	←1		2		5		3
22.01	1	5	→2	4	3	←1	1 Męska muzyka →2 Polacy OdWagi	2		5		3
25.01	1	6	→2	3	3	1	1 Gazeta dla narciarzy	2	→2			
26.01	1	5	1 + →2	3	3	1	2 Gazeta dla narciarzy 2 Szkoła myślenia	2			←1	2
27.01	1	5	1 + →2	4	2	1	4 Lata leq 1 Zdrowa środa	3		5	1	3
28.01	1	4	1 + →2	3	2	←1	←2 Auschwitz 2 Gaz. środ europejska			6	←1	3
29.01	1	5	→1	4	2	←2		3		6		3
1.02	1	6		4	3	1		3	→1 blp	9 blp	←1	2
2.02	1	3	→1	3	3	1		2		4+2 Mój biznes	1	2
3.02	1	4	1 Witamy na emigracji	3	2	→1	4 Lata leq 1 Zdrowa środa	3		5		3
4.02	1	4	→2	3	→2	1		→2	1	→5	1	3
5.02	1	5		4	3	1	2 Męska muzyka	2		6	1	3
8.02	1	5		3	3	1	→2 Leczyć po ludzku	1		→9 blp	2	3
9.02	2 Zmarł K. Skubiszewski	4		→3	→3	→1	1 Polaku na facierzyński + →2 Leczyć po ludzku	2		→4+2 Mój biznes	1	2
10.02	1	4		→3	→2	→1	1 Polaku na facierzyński + →2 Leczyć po ludzku 2 Lata leq 1 Zdrowa środa	3		5	1	3
Razem	22	93	25	73	52	20	46	43	6	124	15	45
Średnio	1	5	1	4	3	1	2	2	0	6	1	2

Źródło: opracowanie własne

Dzień wyd. – Dzień wydania

→ lub ← zmiana pozycji działu

blp – biznes ludzie pieniądze

Gaz. środ europejska – Gazeta środkowoeuropejska

Tabela 4. Układ działów w The Guardian

GUARDIAN Dzien wyd.	2 nd page	News	Extra	Nat.	Extra	Int.	Extra	Eye- -witness	Fin.	Extra	C&D	G	Reply	Ob.	Rev.	W&C
14.01			4 HE	8	2 Google and China	4		2	4	2 Special report	3	1	1	2	1	1
15.01	1	1	4 HE	8	2 Equality	→6		2	4	2 Special report	3	1	1	2	1	1
18.01	1	1	4 HE	6	2 Poverty 4 HE	3		2	3	1 Economics (niewyróżnione)	3	1	1	2	1	1
19.01	1	1		9	2 Afghanistan 2 HE	2	→2 US	2	4	2 Airports	3	1	1	2	1	1
20.01			2 Black cab attacker	11	2 Cadbury takeover 2 HE	→4		2	3	2 Cadbury takeover	3	1	1	2	1	1
21.01	1	1	2 Mass. elections	9	3 2 HE	3	2 HE	2	5		3	1	1	2	1	1
22.01	1	1		5	2 Finance reforms	4	2 HE	2	5	2 Finance reforms	3	1	1	2	1	1
25.01	1	1		7	2 Chilcot inquiry 1 Law (niewyróżnione)	5		2	2	2 Banking	3	1	1	2	1	1
26.01			2 Gilderdale	8	2 Finance 1 News (niewyróżnione)	4		2	3		3	1	1	2	1	1
27.01	1	1		9	2 Chilcot inquiry 2 Afghanistan	4	2 Divided Britain		3	2 Economy	3	1	1	2	1	1
28.01			2 iPad	7	2 Chilcot inquiry	5		2	4		3	1	1	2	1	1
29.01	→	1	2 JD Salinger 1919-2010	7	2 ITV	4	2 Afghanistan	2	5		3	1	1	2	1	1
1.02	1	1	2 Gulf confrontation	4	2 Special report	4		2	3	1 Economics (niewyróżnione)	3	1	1	2	1	1
2.02	1	1		6	2 Special report	3	2 US budget	2	4		3	1	1	2	1	1
3.02	1	1		6	2 Special report	3		2	5		3	1	1	2	1	1
4.02	1	1		7	2 Defence review 2 Special report 1 Politics (niewyróżnione)	5	→ 2 Energy	2	3		3	1	1	2	1	1
5.02	1	1	2 Expenses scandal	9	2 Special report	4		←2	5		3	1	1	2	1	1
8.02	1	1		11		6		2	3	2 Special report	3	1	1	2	1	1
9.02	1	1		8	2 Dizaei trial 2 Politics (nie wyróżnione)	5	2 Europe	←2	4		3	1	1	2	1	1
10.02	1	1		8	2 Conservative strategy	4		←2	4	2 Currency crisis	3	1	1	2	1	1
Razem	15	16	22	153		82	16	38	76		60	20	20	40	20	20
Srednio	1	1	1	8	3	4	1	2	4	1	3	1	1	2	1	1
Średnia il. stron na wydanie wszystkich działów specjalnych:												6				

Źródło: opracowanie własne

Nat. – National
 Int. – International
 Fin. – Financial
 → lub ← zmiana pozycji działu
 G – The Guardian
 W&C – Weather & Crossword
 Ob. – Obituaries
 Rev. – Reviews
 HE – Haitian Earthquake
 (nie wyróżnione)
 Mass. elections – Massachusetts elections
 C&D – Comment & Debate

Tabela 5 stanowi podsumowanie wyżej przedstawionych danych i podaje sumę ilości stron poszczególnych działów we wszystkich 20 badanych wydaniach.

DZIAŁY		
KATEGORIA	GAZETA WYBORCZA	THE GUARDIAN
liczba stron – kraj (bez całostronicowych reklam)	93	153
liczba stron – świat	73	82
liczba stron – gospodarka/finanse	124	76
liczba stron – opinie	43	60
liczba stron – działy specjalne	92	111
liczba stron – inne:	139	190

Tabela 3. Liczba stron wybranych działów „Gazety Wyborczej” i „The Guardian”.

Źródło: opracowanie własne

3. Działy specjalne

DZIAŁY SPECJALNE/INFORMATORY		
KATEGORIA	GAZETA WYBORCZA	THE GUARDIAN
liczba działów specjalnych	16	34
liczba stron działów specjalnych	92	111
liczba nagłówków w działach specjalnych	95	205
średnia liczba nagłówków na jednej stronie	1	2

Tabela 4. Ilościowa charakterystyka działów specjalnych Gazety Wyborczej i The Guardian

Źródło: opracowanie własne

Analiza ilościowa działów specjalnych przeprowadzona została w oparciu o wyniki prezentowane w tabeli 6. Zarówno większa liczba działów specjalnych (34 do 16), większa liczba stron działów specjalnych (111 do 92), jak i większa liczba nagłówków w działach specjalnych (205 do 95) w „The Guardian” wynika z niskokontekstowości kultury brytyjskiej. Każde wydarzenie o szczególnej wartości (*news value*) podkreślone jest poprzez umieszczenie informacji o nim w „dziale specjalnym” oznaczonym dodatkowym nagłówkiem i/lub elementem graficznym. Samo zamieszczenie informacji w takim dziale stanowi przekaz i uzupełnia kontekst. Szczególnie uderza duża liczba działów specjalnych opublikowanych jednorazowo – tylko w jednym wydaniu. Dowodzi to pewnego rozdrobnienia tematycznego działów specjalnych, właściwego kulturom wysoko indywidualistycznym, gdzie dla każdego działu szuka się raczej nagłówka jak najlepiej oddającego jego zawartość, niż tworzy dział obejmujący kilka lub kilkanaście wydań, w którym zamieszczane byłyby artykuły tworzące zwartą grupę tematyczną. W „Gazecie Wyborczej” spotykane są również cha-

rakterystyczne dla kultury indywidualistycznej jednorazowe działy specjalne, jednak znaczna liczba obszerniejszych działów podkreśla niższy indywidualizm kultury polskiej w stosunku do kultury brytyjskiej.

O niskokontekstowej kulturze Wielkiej Brytanii świadczyć mogą również dłuższe nagłówki w „The Guardian” przekazujące podobną ilość informacji co nagłówki polskie, jednak przy użyciu większej liczby słów. Nagłówki w „Gazecie Wyborczej” opatrzone są w kilku przypadkach nadtytułami, graficzne wyróżnienie nie jest jednorodne, co jest charakterystyczne dla kultur wysokokontekstowych.

Warto zaznaczyć, iż nie tylko sam fakt podkreślania informacji poprzez umieszczanie ich w specjalnie oznaczonych działach jest ważny dla niniejszej analizy. Równie istotna jest treść działów specjalnych. Poruszana w nich tematyka pokazuje bowiem, co w danym społeczeństwie uznawane jest za szczególnie ważne. I tak, z przedstawionych w tabeli 7 nagłówków wynika, iż mimo że w obu kulturach ekonomia jest jednym z popularniejszych tematów, to częściej pojawia się w „The Guardian” (13 działów) niż w „Gazecie Wyborczej” (11 działów), w której z kolei pierwszym tematem są kwestie społeczne (13 działów) – występujące w „The Guardian” jedynie w 4 działach. Drugim najczęściej poruszonym tematem w „Gazecie Wyborczej” jest zdrowie, natomiast w „The Guardian” polityka. Trzęsienie ziemi w Haiti jest trzecim najczęstszym tematem w „The Guardian”. „Gazeta Wyborcza” opublikowała tylko jeden dział na ten temat.

Rozbieżności te są odbiciem różnic występujących pomiędzy kulturą polską i brytyjską. Kwestie społeczne (które w dużej mierze dotyczą rodziny), zdrowie i finanse (związane z pracą) to trzy sfery życia najczęściej negatywnie oceniane przez osoby pochodzące z kultur o wysokim unikaniu niepewności. Stąd ponadprzeciętne zainteresowanie Polaków tą tematyką, co dodatkowo potwierdza ważność negatywności informacji jako wartości szczególnej dla czytelnika. Pozostałe działy również stanowią swego rodzaju poradnik, informator podpowiadający jak żyć, jakich wyborów dokonywać. Znamienne jest to nie tylko dla kultur o wysokim unikaniu niepewności, ale również kultur o dużym dystansie do władzy. Informacje podane w tych działach stanowią często podstawę podejmowania decyzji czy kształtowania opinii, podają wzorce zachowań w sytuacjach mogących prowadzić do intensyfikacji uczucia niepewności i niepokoju, stanowią dla czytelników drogowskaz.

Największy objętościowo dział, „Witamy w Polsce” odwołuje się do uczuć patriotycznych i tradycji szczególnie ważnych w kulturach wysokokontekstowych. Brytyjczycy natomiast jako niskokontekstowi indywidualiści dużą wagę przywiązują do rozwoju osobistego, własnej pozycji, sukcesu, do władzy, pieniędzy i spełniania ambicji, toteż zainteresowani są w sposób szczególny ekonomią i polityką.

Kwestia tematu trzęsienia ziemi w Haiti wydaje się bardziej złożona. Z pewnością temat ten spełnia większość *news values*, cech predestynujących

daną informację do ukazania się na łamach prasy. Wydawać by się mogło, że szczególnie dla unikających niepokoju Polaków interesujące będą materiały dotyczące tragedii, która kosztowała życie ponad 200 tysięcy osób, sytuacja, której człowiek nie jest w stanie opanować ani tym bardziej kontrolować. Należy jednak wziąć pod uwagę to, iż ze względu na nikłą możliwość wystąpienia trzęsienia ziemi w Polsce materiał ten nie odnosił się do realnego zagrożenia życia, zdrowia czy mienia Polaków. Stąd mniejsza ilość działów specjalnych na ten temat w „Gazecie Wyborczej”. Brytyjczycy natomiast, niezależnie od tego, czy materiał odnosił się do realnego dla nich zagrożenia czy nie (niskie unikanie niepewności), poświęcili mu więcej miejsca, w szczególności historiom poszczególnych osób, co znamienne jest dla kultur silnie indywidualistycznych.

Istotne pod względem różnic kulturowych w zakresie wymiaru unikania niepewności jest również nazewnictwo działów specjalnych. Podczas gdy brytyjski dziennik podaje nazwę „Special report” lub nazwę odnoszącą się bezpośrednio do zawartości działu, „Gazeta Wyborcza” określa część działów specjalnych mianem „Informatora” czy „Poradnika”. Dzieje się tak, ponieważ osoby o wysokim unikaniu niepewności zdają się wymagać od mediów odpowiedzi na nurtujące je pytania lub wręcz odpowiedzi na pytania, których jeszcze nie zadano. Typowa jest pewna kategoryzacja rzeczywistości, podanie schematów działania w przypadku choroby, problemów prawnych czy finansowych. I takie właśnie schematy przedstawiane są w „Gazecie Wyborczej”. Co ciekawe, treść informatorów i poradników odnosi się do szablonów postępowania w sferze rodziny, finansów czy zdrowia, a nie do towarzyszących im emocji, jak byłoby to w krajach kobiecych. „The Guardian” nie podaje informacji na temat wyżej wymienionych schematów zachowań; w sposób charakterystyczny dla kultur niskokontekstowych skupia uwagę na przekazaniu faktów i ich ewentualnej analizie.

DZIAŁY SPECJALNE	
GAZETA WYBORCZA	THE GUARDIAN
1. WITAMY W POLSCE (25 stron, 13 wydań) – dział – 14.01 <i>Ziemia obiecana, pół miliarda niepewne, kultura niska</i> 19.01 <i>Cząstki Oli</i> 20.01 <i>Odsiecz nie będzie, zostaliśmy sami</i> 21.01 <i>Na froncie zimnej wojny</i> 21.02 <i>Anioł, co bloku pilnuje</i> 22.01 <i>Najtrudniejsza misja</i> 25.01 <i>Kto zna numer do Pana Boga?</i> 26.01 <i>Kolekcjoner z Osiedla Młodych</i> 26.01 <i>Dzikość serca na targowisku próżności</i> 27.01 <i>Zawodowy tęskniciel</i> 27.01 <i>Wszyscy jesteśmy skazańcami</i> 28.01 <i>Szantaż polski</i> 28.01 <i>Lekcja Arystotelesa, której nie usłuchał</i>	1. HAITIAN EARTHQUAKE (20 stron, 7 wydań) 14.01 <i>Just the end of a busy, humid day – then everything changed; Thousands poured out, crying and carrying bodies; Death toll rising after Haiti's day of devastation; Tweets from the disaster zone; Rescue teams fly in amid dire warning from aid agencies; Grinding poverty and tectonic volatility make a devastating combination; Island must call on survival spirit</i> 15.01 <i>It became increasingly, brutally clear: Port-au-Prince is a tomb; Desperate searches, and a birth amid the devastation; Obama pledges \$100m aid and troop support; Learning from the past mistakes is the first</i>

<p>Aleksander Wielki</p> <p>29.01 Szanuj lekarza swego</p> <p>02.02 Anna nam umknęła</p> <p>03.03 Witamy na emigracji: Sezon na farmie</p> <p>04.02 Czy namiętność zagraża szczęściu</p> <p>2. INFORMATOR (15, 13) – dział –</p> <p>14.01 Emerytura nauczyciela; Kiedy po świadczeniu</p> <p>18.01 Skacz z banku do banku</p> <p>19.01 Internet zamiast urzędu</p> <p>26.01 Dłużnicy i windykatorki</p> <p>27.01 Upadłość konsumencka – kto może z niej skorzystać?</p> <p>28.01 Ubezpieczony na lodzie</p> <p>01.02 Waloryzacja – jednak wyższa</p> <p>02.02 Jak przeliczyć emeryturę</p> <p>04.02 Jak starać się o rentę</p> <p>05.02 Jak starać się o świadczenia rodzinne</p> <p>08.02 Życie z polisą (CYKL „GAZETY” NA WSZELKI WYPADEK)</p> <p>09.02 Nadal można wykupić mieszkanie za złotówkę</p> <p>10.02 Jak oddłużyć mieszkanie</p> <p>3. LATA LECAĆ (13, 4, środa)</p> <p>20.01 Jak senior w wodzie; Emerytury byłych funkcjonariuszy specstłużb</p> <p>27.01 Maraton w słońcu; Stary człowiek jak kruszą porcelana; Gdy decydujesz się na opiekunkę...; Jak sobie radzą rodziny; Co się należy chorym i starszym?</p> <p>03.02 Jak przeżyć ferie z wnukami?; Osiem kilometrów do szczęścia; Lecz się taniej</p> <p>10.02 Żeby głowa nie zarzewiała; Świadczenia przedemerytalne</p> <p>4. PORADNIK (6, 5) – dział –</p> <p>18.01 Zniżki dla emerytów</p> <p>19.01 Dopłata do czynszu</p> <p>25.01 Jak wybrać ubezpieczenie na życie: Życie na polisie, czyli choć trochę bezpieczniej</p> <p>01.02 Jak nie przepłacić za dobrą wycieczkę</p> <p>04.02 Ziola na zdrowie</p> <p>5. MÓJ BIZNES (6, 4, wtorek)</p> <p>19.01 O dwóch takich, co nie mają litości dla graffiti</p> <p>26.01 Napisz biznesplan i wygraj kasę; Samochód dla biznesu; Kwestionariusz „Mojego Biznesu”</p> <p>02.02 Mitsubishi Outlander; Internautę trzeba prowadzić za rękę; Kwestionariusz „Mojego Biznesu”</p> <p>09.02 Dobre maniery w biznesie; Konta dla</p>	<p>priority, not knee-jerk reaction; Swift, decisive and generous – US learns lessons from Katrina fiasco;</p> <p>18.01 US accused of annexing airport as squabbling hinders aid effort; Refugee camps set up in unscathed areas; Retribution swift and brutal for city's looters; US plans repeat of 1960s Cuban exodus; UN Briton found dead in rubble; City's plight leads to worst humanitarian crisis in decades; Disaster may open a new chapter</p> <p>19.01 'Chaotic and confusing' relief effort is costing lives, aid agencies warn; Too early to begin adopting Haitian children, would-be parents told; Cruise continues; Time running out for those trapped alive under rubble; EU pledges €400m as charities in UK welcome public generosity</p> <p>20.01 Reinforcements sent in to crack down on looters and escaped gangsters; One more horror for children of disaster; Lying on beach 'helping Haiti'; Voices of the survivors</p> <p>21.01 Strong aftershock adds to chaos in capital amid fears for orphans; Numbers being pulled alive from ruins are testament to a resilient city; Slum dwellers of Cite Soleil fight back as jail break gangsters try to return</p> <p>22.01 Flight to the countryside: thousands queue for buses to escape stricken capital; Everything's paralyzed; 'This is war surgery.' Doctors warn of amputee generation; Emergency teams losing hope as calls from the wreckage fall silent</p> <p>2. SPECIAL REPORT (16, 8)</p> <p>14.01 We just dig it: how a simple plan conquered the world</p> <p>15.01 From light bulbs to jet engines: why General Electric still has spark; How a British wartime lab became global medical HQ</p> <p>01.02 Global deal on climate change in 2010 'all but impossible'; Pentagon assesses climate change as conflict risk; Pachauri fails to get Britain's support over 'unsubstantiated' climate report claims</p> <p>02.02 Strange case of moving weather posts and a scientist under siege; Lies, soundbites and hot air – how the media fell into sceptics' trap; The emails; No evidence of a foreign hand</p> <p>03.02 Censorship or high standards? How scientists kept sceptics out of print; Climate expert defends research; 'I know I'm on the right side'; Scientific tussles behind key temperature graph</p>
---	--

<p><i>małych firm</i></p> <p>6. LECZYĆ PO LUDZKU (6, 3) 08.02 <i>Jak leczyć się w tym bałaganie; Mam czekać na zabieg do 2028 roku! Czy dożyję?!</i>; Polska Lista Kolejkowa 2010</p> <p>09.02 <i>Recepta na kolejkę? Premia dla lekarzy; Endokrynologów jak na lekarstwo; Rzecznik praw pacjenta: Zgłaszajcie mi kolejki do kolejek!</i></p> <p>10.02 <i>Kalendarz zdrowia i choroby; Sposób na krótkie kolejki; Nie odwołasz wizyty? Spółka cię kara</i></p> <p>7. GAZETA EDUKACYJNA (6, 2) 14.01 <i>Egzamin gimnazjalny: język polski</i> 15.01 <i>Egzamin gimnazjalny: matematyczno-przyrodniczy</i></p> <p>8. MĘSKA MUZYKA (5, 3, piątek) 15.01 <i>Wierzę w potencjał ciała</i> 22.01 <i>Miodek: jo ci przaja</i> 05.02 <i>Dla mnie kochać to czasownik</i></p> <p>9. ZDROWA ŚRODA (4, 4, środa) 20.01 <i>Wszystko tylko nie chrap!</i> 27.01 <i>Bolący rak, czyli jak sobie radzić z bólem nowotworowym</i> 03.02 <i>Zimowe upadki, czyli jak przeżyć na śliskim chodniku</i> 10.02 <i>Pamiętaj o badaniu, czyli jak nie przegrać z rakiem jelita grubego</i></p> <p>10. RAPORTY SPECJALNE (4, 2) 15.01 <i>Za chwilę Haiti będzie głodne; Naszego szpitala już tam nie ma; Wiedzieliśmy, że się zatrzęsie; Najważniejsza jest teraz woda; Zaginiony Polak na Haiti to pracownik ONZ</i> 09.02 <i>Pierwszy dyplomata III RP; Pozostanie w polskiej historii; Mazowiecki nie mógł wybrać lepiej;</i></p> <p>11. GAZETA DLA NARCIARZY (3, 2) 25.01 <i>Pacjenci świetnie jeżdżą. Dlaczego lepiej wybrać sznapsa niż piwo, kończyć, kiedy inni jeszcze jeżdżą, a na operacje wracać do Polski</i> 26.01 <i>Gdy potrzebujesz helikoptera</i></p> <p>12. POLAKU NA TACIERZYŃSKI (2, 2) 09.02 <i>Ojcowie do roboty. W domu; Mamy, nie bądźcie kwokami; Albo urlop, albo premia</i> 10.02 <i>Panowie, odwagi; Ojcowskie przygody Stanisława z Warszawy</i></p>	<p>04.02 <i>'Keep this quiet' – how climate scientists dodged data requests; Propaganda war; Ancient Siberian trees fuelled the sceptics' claims of 'bogus science'</i></p> <p>05.02 <i>Hack, inside job or accident – who stole 'Climategate' files?; Detectives question climate scientists; Amid the rows, one truth: the world is still warming; Climate certainties</i></p> <p>08.02 <i>Europe in crisis: Soaring jobless, plunging benefits... is Ireland a glimpse of Tory-led UK?; Perilous state of public debt catches up with the eurozone's weakest link; Irish police join protests over deep budget cuts</i></p> <p>3. AFGHANISTAN (6, 3) 19.01 <i>Five hours of terror and blasts on day the war came to Kabul; Two years of attacks in the capital; Open city presents an easy and tempting target for increasing defiant insurgents</i> 27.01 <i>Karzai is told he cannot duck graft and stay credible; Rise of Britain's man in Kabul; US president dismisses 'Osama to Obama' claim; Taliban can smell the fear in Washington</i> 29.01 <i>UN-Taliban peace talks spur Karzai to action; Talking to enemy will be hard on troops, says Ainsworth; Handing back power and talking to Taliban; The message has been heard at last</i></p> <p>4. CHILCOT INQUIRY (6, 3) 25.01 <i>Lawyers' damning evidence will turn fresh heat on Blair; Kelly secrecy ruling; Main event – but will former PM be let off hook?; The week's witnesses</i> 27.01 <i>Lawyers expose pressure to give green light for war; Blair protests hampered; War and the law; Exposing ministers' contempt for the law; Countdown to war; The law is the law – and we're left tingling</i> 28.01 <i>12 months in the making of a war; Out of the loop but into the firing line: Iraq according to Goldsmith; Dictionary of an attorney general; Days that made illegal attack into legal war; Polished, assured... But was he persuasive? No</i></p> <p>5. POLITICS (3, 2) 04.02 <i>Tory peer praises government for saving jobs in the recession; Tories criticized over misleading crime figures; A brilliant opposition leader... shame he's the PM</i> 09.02 <i>Question the Tories still won't answer: does</i></p>
---	---

<p>13. INNE (1 wydanie): SZKOŁA MYŚLENIA (2, 1) <i>By ciatu w szkole się chciało (uczyc)</i> 26.01</p> <p>POLACY ODWAGI (2, 1) <i>Pomidorowa is the best! Czyli jak nie przytyć w kraju frytek, coli i hamburgerów</i> 22.01</p> <p>AUSCHWITZ (2, 1) <i>65. rocznica wyzwolenia obozu w Auschwitz</i> 28.01</p> <p>GAZETA ŚRODKOWOEUROPEJSKA (2, 1) <i>Jak Slobodan Miloszević mur obalał</i> 28.01</p>	<p><i>Lord Ashcroft pay tax in Britain; 'You must have asked him... yes or no?'; Speaker warns Commons MPs' trial could be put at risk by careless talk; The privilege of a short memory; Cameron promises two-year lobbying ban and pension penalties for former ministers</i></p> <p><u>6. BEZ PASKA</u> ECONOMICS (2, 2) 18.01 <i>For all our sakes, let's hope China 'gets it'</i> 01.02 <i>Masters of a smaller, more fragile universe</i></p> <p>LAW (1, 1) 25.01 <i>Bishops and campaigners demand clarity on religions in equality bill; Edlington Two have not got off lightly</i></p> <p>NEWS (1, 1) 26.01 <i>More tolerant, more Conservative, but less likely to vote: Britain in 2010; Rejected: 45 US 'refugees' denied safe haven in UK; Economic recovery unlikely to shift desire for change</i></p> <p>7. INNE (1 wydanie): CADBURY TAKEOVER (4, 1) 20.01 <i>Tasty deal in the City – but bitter and hard to digest in Bournville; Whither the Curly Wurly?; Brutal game that sells Britain short; 'We all feel a bit more insecure than we did before'</i> 20.01 <i>Banks share \$390m in fees as criticism mount over deal; Hyde Park handshake that united the UK's deal veteran and Kraft's wily psychologist; After Britain's biggest takeovers: what happened next?; Chocolate, gum and corner shops: why Kraft couldn't resist Cadbury; Confectioner just too chunky for a rival bidder to swallow</i></p> <p>FINANCE REFORMS (4, 1) 22.01 <i>Final bets at the Wall St casino as Obama takes on banking giants; Everything said about Wall Street could have been said about the City; Never again: the Great Depression-inspired law to protect deposits; Obama shifts to populist tone in response to Massachusetts</i> 22.01 <i>Bank shares slump as Obama targets high-risk profits; Taking a gamble; Tall guy with a big reputation is still shaping policy; Can the system be changed? Yes it can; Payouts cut to \$16bn in show of restraint</i></p>
---	---

	<p>BLACK CAB ATTACKER (2, 1) 20.01 <i>Police errors left serial rapist free to strike – but no officers face sack; Officers laughed and said I must have been drunk; The IPCCs report</i></p> <p>UNITED STATES (2, 1) 19.01 <i>Maybe he can't – war-weary voters question Obama's ability to deliver; Possible loss of safe seat left Kennedy spells trouble for democrats in mid-terms; Obama's first year; The Bush team</i></p> <p>AIRPORTS (2, 1) 19.01 <i>BAA cannot proceed with Heathrow plan until after election; 'Pants bomber' leaves airport scanner firms in line for £400m boom; Grounded</i></p> <p>MASSACHUSETTS ELECTIONS (2, 1) 21.01 <i>Meltdown – back to square one for Obama after poll calamity; Republican outsider won over liberal state in mood to revolt; Driving a truck through Obama's presidency; Despair may be setting in, but it's not terminal; Democrats weigh survival against health bill's chances; Election casualties</i></p> <p>GOOGLE AND CHINA (2, 1) 14.01 <i>How an internet giant turned on gatekeepers of the Great Firewall; US demands Google answers; Wake up call or a humiliating retreat; A blow to Chinese netizens – but this is not the end; Beijing hunts online for web's crown jewels</i></p> <p>EQUALITY (2, 1) 15.01 <i>Denham's subtler approach to race and class carries new risk; Don't see any change. We must be living on a different planet; Marginalizing debate is no answer</i></p> <p>POVERTY (2, 1) 18.01 <i>Forced to choose eating or heating, family burns furniture to keep warm; Cities with higher unemployment hit hardest by downturn, says thinktank</i></p> <p>BANKING (2, 1) 25.01 <i>Treasure says bonus tax could raise £3bn despite pay restraints; RBS; 'Massive sticking plaster' merely masks a deeper malaise; Bankers head to hedge funds for shelter from public outcry</i></p>
--	---

	<p>GILDERDALE (2, 1) 26.01 <i>Trapped by worsening ME, Lynn made it clear she wanted to die; Mercy Laws; 'Why did this come to court?' judge asks; A clear verdict on the law's confusion</i></p> <p>FINANCE (2, 1) 26.01 <i>Out of recession – but how did we get there and what happens next?; The pizza guide to recovery; Does Brown deserve praise for stabilizing the economy?; After the mayhem, what have we learned from the worst downturn since the Great Depression?</i></p> <p>DIVIDED BRITAIN THE HILLS REPORT (2, 1) 27.01 <i>What you get... ..and what you're worth</i></p> <p>ECONOMY (2, 1) 27.01 <i>Never has an end to a recession been so underwhelming; Escapism almost the only success story during six quarters of pain; Financial remedies; Downturn and freezes... except for prices; Sick man of G7 far from the only one suffering; Not with a bang but a whimper – this may be a hollow recovery</i></p> <p>IPAD (2, 1) 28.01 <i>Wait is over – but is it future of media or oversized phone?; Tweet surrender; You may wonder what it's for. The answer: everything; Experts' view; Generation next</i></p> <p>JD SALINGER 1919–2010 (2, 1) 29.01 <i>A hero to every rebel teenager... scourge of parents and phoneys; 'I'm the most terrific liar you ever saw in your life. It's awful; A guy you'd want to call up (but he wouldn't take calls)</i></p> <p>ITV (2, 1) 29.01 <i>The cheque's in the post: £2m bonus for departing Crozier; Moderniser's zeal led companies back to profit – and made enemies; Cut costs... and then?; Leighton's Martians, aka the Past Marsters, have together led a business revolution</i></p> <p>GULF CONFRONTATION (2, 1) 01.02 <i>Fear that US move may be exploited by hardliners; After a year of getting nowhere by making nice, US reverts to type; Tony Blair on Iran; Diplomacy not the answer for war nuclear neighbor; Missile defense</i></p> <p>US BUDGET (2, 1)</p>
--	--

	<p>02.02 <i>No more Monopoly money and don't ask for the moon; The final frontier; Bigger changes are on the way; Pentagon sets budget for wars of the future</i></p> <p>DEFENCE REVIEW (2, 1)</p> <p>04.02 <i>Top heavy: MoD plans cuts in senior army and civilian posts; An officer speaks; Changing the armed forces for a new kind of warfare; Cyber war is 'rapidly growing threat'; Key point; Brown accused of cutting defence budget after Iraq</i></p> <p>ENERGY (2, 1)</p> <p>04.02 <i>Only state intervention can keep the lights on, says Ofgem; Ofgem's voyage of discovery could sink privatization for good; Dash for gas in Britain's best hope, says BP chief; £2,000-a-year fuel bill nears</i></p> <p>EXPENSES SCANDAL (2, 1)</p> <p>05.02 <i>The reckoning: MPs to repay £1m spoils of 'deeply flawed' system; The bill for last year: £95,576,589; Shadow cabinet member held parliamentary reception for company he was paid to advise; 'Damaging and unfair' – judge's verdict on inquiry; But who wants to be an MP now?</i></p> <p>DIZAEI TRIAL (2, 1)</p> <p>09.02 <i>From cadet to court; After all the controversy, Dizaei ruined by a row in a restaurant; Espionage allegations and a lengthy inquiry that came to nothing</i></p> <p>EUROPE (2, 1)</p> <p>09.02 <i>Q: Which of these men is leader of the EU? A: All of them; The battling bosses</i></p> <p>CONSERVATIVE STRATEGY (2, 1)</p> <p>10.02 <i>As a top regulator quits, City asks: is Osbourne getting his sums wrong?; Slow growth exposes opposition headache over spending cuts; Wobbles threaten to turn into a call for Cable</i></p> <p>CURRENCY CRISIS (2, 1)</p> <p>10.02 <i>The euro's darkest hour: rumours spread of a bailout for Greece; Speculators wait for eurozone's weakest link to make them £5bn richer; Don't blame us for betting on failure, say 'evil' ones</i></p> <p>* W przypadku gdy w jednym wydaniu dwa razy pojawia się dany temat i jest przerwany innymi tekstami, to w spisie uwzględniono go</p>
--	---

	dwa razy, z osobną datą, jeden pod drugim.
--	--

Tabela 5. Spis nagłówków działów specjalnych „Gazety Wyborczej” i „The Guardian”

Źródło: opracowanie własne

Dyskusja i wnioski

Na podstawie wyżej przedstawionych wyników możemy stwierdzić, że analiza zawartości prasy polskiej i brytyjskiej potwierdza silny wpływ kultury narodowej na ilość oraz treść przekazów medialnych. Swoją zasadność utrzymuje również podział kultur na pięć wymiarów Hofstedeego, a wyniki jego badań znajdują potwierdzenie w naszej analizie.

Istnieje oczywiście pytanie, jakie inne czynniki poza kulturowymi mają wpływ na zawartość prasy. Są to z pewnością czynniki polityczne oraz ekonomiczne. Nie stanowią one jednak argumentu działającego przeciwko wyżej zaprezentowanemu stanowisku. Przede wszystkim należy wziąć pod uwagę, że oba dzienniki reprezentują podobne poglądy polityce. Ponadto treści, które pojawiają się w prasie, muszą być atrakcyjne dla odbiorcy, a atrakcyjność zależna jest od poruszanych wartości oraz od tego, czy pokrywają się one z wartościami wyznawanymi przez odbiorców. Bez wątplenia kultura ma zatem znaczny wpływ na osąd atrakcyjności przekazu.

Również cechy indywidualne dziennikarzy tworzących wydanie mają mniejszy wpływ na jego kształt niż można by sądzić. Bell (1991) wymienia aż 4 grupy osób¹⁵: *principal*, *author*, *animator* oraz *editor*, które odgrywają różne role w procesie tworzenia tekstów. *Principal* (właściciel, menager, dyrektor) to według Bella osoba lub instytucja, której stanowisko jest prezentowane na łamach gazety, *author* (dziennikarz) jest twórcą pierwszej wersji tekstu, *editor* (reporter, adiustator, redaktor) ją modyfikuje, a *animator* to, w przypadku prasy, dawniej składacz (*typesetter*), którego rolę obecnie przejęli technicy obsługujący programy komputerowe wspomagające projektowanie, łamanie i składanie materiałów poligraficznych. Udział tak wielu osób w przygotowaniu teksów, a tym bardziej całych wydań, które są przedmiotem naszych badań, sprawia, iż wpływ indywidualnych cech osób pracujących przy przygotowaniu dzienników jest znikomy.

Celem niniejszej pracy było znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy różnice w zawartości oraz układzie działów w prasie mogą świadczyć o występowaniu różnic interkulturowych pomiędzy Polską i Wielką Brytanią. Analizując poszczególne działy oraz ich miejsce w dziennikach, a także biorąc pod uwagę łatwość interpretacji zaobserwowanych różnic w kategoriach wartości przypisywanych obu kulturom, jesteśmy w stanie stwierdzić, że kultura ma znaczny wpływ na kształt przekazów medialnych.

¹⁵ 3 pierwsze za: E. Goffman, *Forms of Talk*, Philadelphia 1981.

Bibliografia

- Bell A., *The Language of News Media*, Oxford 1991.
- Berelson B., *Content Analysis in Communication Research*, New York 1952.
- Conboy M., *The Language of the News*, Abingdon 2007.
- Galtung J., Ruge M., *The structure of foreign news*, „Journal of Peace Research” 2, 1965, s. 64–90.
- Goffman E., *Forms of Talk*, Philadelphia 1981.
- Hall E. T., *Beyond Culture*, New York 1976.
- Hall E. T., *Bezgrošny język*, Warszawa 1987.
- Hall S., *Encoding/Decoding*, [w:] *Culture, Media, Language: working papers in cultural studies, 1972–79*, red. H. Stuart, London 1996.
- Hofstede G., Hofstede G. J., *Cultures and Organizations: Software for the Mind*, New York 2005.
- House R. J., Hanges P. J., Javidan M., Dorfman P. W., Gupta V., *Culture, Leadership, and Organizations. The GLOBE Study of 62 Societies*, Thousand Oaks –London–New Delhi 2004.
- Humboldt W. von, *O różnicach w budowie różnych języków oraz ich wpływie na duchowy rozwój ludzkości*, przeł. T. Dmochowska, [w:] *Teoria badań literackich za granicą*, t. 1, *Romantyzm i pozytywizm*, cz. 1, red. S. Skwarczyńska, Kraków 1965.
- Lippmann W., *Public Opinion*, New York 1960.
- Pisarek W., *Analiza zawartości prasy*, Kraków 1983.
- Risager K., *Language and Culture. Global Flows and Local Complexity*, Clevedon 2006.
- Shi-xu, *Beyond competence: a multiculturalist approach to intercultural communication*, [w:] *Beyond Misunderstanding: The Linguistic Reconstruction of Intercultural Communication*, red. K. Bührig, J. ten Thije, Amsterdam 2006, 313–330.

Summary

Anna Zięba, Marta Borowiak-Dostatnia

*National culture in the press.
A comparative study of Polish and British national dailies*

The objective of this paper is to examine the section structure of two national dailies, namely The Guardian and Gazeta Wyborcza with content analysis tools. The differences are then studied in the context of national cultures characterized within the framework of Hofstede’s dimensions of culture and Hall’s low-context and high-context societies. Thereby, we investigate the relationship between national culture and communication patterns occurring in the press to conclude that a national culture has major impact on the overall structure of the dailies, as well as on the length of individual sections and the number of special reports.